

NGUY CƠ MAI MỘT NGHỆ CHẾ TÁC TRUYỀN THỐNG VÀ CUỘC CHIẾN CỎ VẬT Ở AI CẬP

VŨ HẢI

Du khách quốc tế đến Ai Cập rất thích mua những sản phẩm lưu niệm và nữ trang, vừa rẻ vừa bắt mắt lại mang đầy tính nghệ thuật. Tuy nhiên, theo một chủ cửa hàng tại khu chợ Cairo cổ (Ai Cập), hầu hết các sản phẩm này đều có nguồn gốc từ Trung Quốc.

Du lịch là nguồn thu ngân sách hàng đầu của Ai Cập. Với lợi thế về di sản văn hoá lịch sử nổi tiếng trên thế giới, nước này hy vọng sẽ thu hút được một lượng lớn khách du lịch quốc tế, đặc biệt là du khách Trung Quốc trong những năm tới. Nhưng không ít chuyên gia du lịch nhận định, chắc chắn nguồn thu từ việc bán các sản phẩm phục vụ du lịch sẽ bị giảm nhiều vì đồ thủ công mỹ nghệ của Ai Cập không còn được bán rộng rãi bởi không còn đủ sức để cạnh tranh với hàng nhái giá rẻ từ Trung Quốc. Thậm chí, những người cực đoan hơn còn cho rằng: tình trạng "hàng nhái" của Trung Quốc tràn lan như hiện nay báo hiệu một thời kỳ điêu tàn của ngành công nghiệp thủ công mỹ nghệ của Ai Cập, mà trước đó, từng là thế mạnh so

với nhiều quốc gia khác.

Nhiều người công nhận rằng, trong vài năm qua, thị trường hàng mỹ nghệ lưu niệm địa phương đã hoàn toàn bị sản phẩm nhập khẩu từ Trung Quốc lấn lướt. Theo người dân địa phương, các bức tượng bán thân của các vị Pharaon và đồ trang sức hình bọ hung bằng thạch cao được sản xuất hàng loạt tại Trung Quốc tràn ngập các chợ du lịch của Ai Cập. Đối với những người khách du lịch, quả không dễ dàng gì để chỉ ra sự khác biệt giữa sản phẩm địa phương (những bức tượng hoàng đế Ai Cập Ramses, nữ hoàng Nefetiti...) tràn ngập tại khu chợ lưu niệm Khan Khalili, nhưng lại có xuất xứ từ Trung Quốc. Tuy nhiên, những khác biệt đó chẳng có ý nghĩa gì đối với khách du lịch luôn ham rẻ, không thể ngăn chặn được sản phẩm "nhái" từ Trung Quốc.

Một chủ cửa hàng lưu niệm cho biết: "Giá chiếc cốc in hình của Trung Quốc có giá chưa tới 2 USD, trong khi đó, một sản phẩm tương tự làm tại Ai Cập lại phải mua với giá khoảng hơn 5 USD. Hay như một kim tự tháp thủy tinh thu nhỏ làm tại Ai Cập có giá khoảng 23 USD,

trong khi một sản phẩm tương tự của Trung Quốc giá chỉ 3,5 USD". Ông cũng cho biết thêm, không chỉ sao chép mẫu mã, mà các sản phẩm của Trung Quốc còn sáng tạo ra nhiều mẫu bắt mắt. "Chúng tôi không thể theo kịp họ, khoảng cách công nghệ quá lớn và nhân công của họ lại quá rẻ.

Thực trạng đáng buồn này đang đẩy các xưởng chế tác mỹ nghệ và cao hơn nữa là nghề truyền thống bao đời của người dân Ai Cập phải đối mặt với quy cơ biến mất như không ít di sản của quốc gia này. Ông Hussein Ahmed, một nhà buôn nhận xét: "Ai Cập chỉ còn lại 2 mặt hàng đặc trưng là các đồ mỹ nghệ làm từ giấy cói và vỏ sò, nhưng chúng tôi nghĩ rằng, hàng nhái chỉ là vấn đề thời gian". Nhận định này không phải là không có lý khi mà hội nhập ngày càng sâu rộng và giao thương buôn bán giữa Ai Cập và Trung Quốc ngày càng tăng. Theo đại sứ Trung Quốc tại Ai Cập thì, hiện có tới 200 dự án của Trung Quốc tại Cairo với tổng giá trị đầu tư 230 triệu USD. Quan hệ buôn bán giữa hai nước đã tăng vọt trong những năm gần đây, từ chưa tới 1 tỷ USD năm 2000 đã lên khoảng 2.2 tỷ trong năm 2005.

Trong khi có những ý kiến tranh luận về sự thua thiệt của ngành sản xuất trong nước với mối quan hệ mở rộng cùng Trung Quốc, thì nhiều nhà kinh tế học cho rằng, các nhà máy Ai Cập sẽ phải tuân theo luật chơi toàn cầu, hoặc là chết: "Đó là sự toàn cầu hoá, cho dù họ thích hay không. Ai Cập là một thành viên của WTO và không thể viện đến chế độ bảo hộ". Rõ ràng, trong bối cảnh như thế, các làng nghề phải tự vươn lên để sống, nếu vẫn muốn bảo tồn và gìn giữ những giá trị của mình.

Chưa bao giờ mối quan hệ giữa ngành văn hoá Ai Cập và châu Âu trở nên "xám xịt" như hiện nay. Sự kiện một quốc gia có nhiều quan hệ hữu hảo với hầu hết các nước trên thế giới trong lĩnh vực văn hoá, nhất là về khảo cổ học như Ai Cập, lên tiếng "tuyên chiến" với Đức, được xem là một trong những động thái bất ngờ. Điều này có thể dẫn đến một "cuộc chiến khoa học", hay nói cách khác là "cuộc chiến văn hoá", thậm chí lan sang lĩnh vực ngoại

giao.

Để chuẩn bị cho lễ khai trương Bảo tàng Ai Cập vào 2012, được xây dựng gần các kim tự tháp tại Giza, ngành văn hoá nước này dự định sẽ mượn lại một số cổ vật quý giá hiện đang được trưng bày ở các viện Bảo tàng của các nước như Anh, Đức, Pháp, Mỹ... Trong đó, bức tượng nữ hoàng Nefertiti bán thân sẽ được mượn để trưng bày trước. Đây là bức tượng bằng đá vôi rất quý giá được một nhóm nhà khảo cổ Đức phát hiện năm 1912 tại một xưởng nặn tượng cổ ở Tell el'Amarna, nằm cách thủ đô Cairo khoảng 240 km về phía Nam.

Một năm sau, pho tượng được an vị tại Bảo tàng Ai Cập ở Berlin (Đức) và từ đó, nó trở thành một trong những biểu tượng của nền văn hoá Ai Cập cổ được chiêm ngưỡng, nghiên cứu và sao chép nhiều nhất... Tuy nhiên, khi ông Zahi Hawass, Tổng thư ký Hội đồng tối cao về cổ vật của Ai Cập viết thư yêu cầu các viện bảo tàng trên thế giới, trong đó có Bảo tàng Đức cho nước này mượn những cổ vật quý giá đó để trưng bày thì lại bị từ chối. Sự tức giận của ông Hawass càng thấy rõ khi trước Quốc hội, ông này đã thẳng thừng: "Sẽ không bao giờ tổ chức các cuộc trưng bày cổ vật ở Đức nếu nước này từ chối yêu cầu cho Ai Cập mượn bức tượng bán thân của Nữ hoàng Nefertiti để trưng bày trong 3 tháng". Ông cũng nhấn mạnh rằng, mọi lý lẽ viện dẫn để tránh chuyện cho Ai Cập mượn đều không có cơ sở, nó chỉ che đậy ý nghĩ thật của các nhà quản lý văn hoá Đức là sợ phía Ai Cập... giữ luôn pho tượng này. Ông Hawass tức tối: "Chúng tôi không phải là những tên cướp biển vùng Caribbê. Chúng tôi tôn trọng hợp đồng. Chúng ta đang sống ở thế kỷ 21. Yêu cầu này là chính đáng và hoàn toàn thiện chí. Việc trả lại các cổ vật mượn từ châu Âu và Mỹ sẽ giúp cho người dân Ai Cập không phải đi khắp cả thế giới để xem các cổ vật của tổ tiên mình".

Tuy nhiên, sự căng thẳng của ông Hawass không khiến cho các nước châu Âu nhượng bộ. Ngành văn hoá Đức đã chính thức từ chối lời yêu cầu của phía Ai Cập, với lý do pho tượng này dễ vỡ khi được chuyên chở đi xa hơn

Vũ Hải: *Nguy cơ mai một nghệ chế tác đá...*

4.000km. Quốc vụ khanh đặc trách văn hoá Đức - ông Bernd Neumann cũng tuyên bố không "nhe nhàng" chút nào: "Cho mượn tượng Nefertiti sẽ là một việc làm vô trách nhiệm. Việc không cho mượn mới là một hành xử có văn hoá nhằm bảo vệ cổ vật của nhân loại nói chung và Ai Cập nói riêng". Trong khi đó, hiện Bảo tàng Anh cho biết, họ cũng đang đợi bức thư, xem xét chi tiết yêu cầu từ phía Ai Cập. Nếu có thể, những cổ vật sẽ chỉ được mượn trong một thời gian nhất định, việc xác định ai là chủ nhân của các cổ vật thì còn phụ thuộc vào quyết định của Bảo tàng Anh. Các bảo tàng như "the Louvre" ở Paris (France) và Bảo tàng nghệ thuật ở Boston (bang Massachusetts, Anh) thì nhất quyết không trả lại.

Có một điều đặc biệt: Ông Hawass chưa bao giờ có ấn tượng tốt về ông Dietrich Wildung - Giám đốc bảo tàng về Ai Cập ở Đức. Bởi năm 2003, ông Hawass tiết lộ cho cảnh sát một bằng ghi hình những tên trộm bàn luận về những cổ vật mà giám đốc Wildung sẵn sàng

mua cho bộ sưu tập của Viện bảo tàng của ông, vì thế, theo ông Hawass, Wildung chẳng khác gì một tên tội phạm. Tuy nhiên, chuyện này không được Đức quan tâm. Vì thế, giờ đây, phía Ai Cập đã ra lệnh cấm ông Dieterich Wildung, Giám đốc Bảo tàng Berlin và vợ thực hiện những chuyến thám hiểm tại Ai Cập. Ông Wildung cũng là người luôn tìm cách từ chối khi Ai Cập ngỏ lời muốn mượn pho tượng Nefertiti về để triển lãm cho công chúng xem.

Mới đây, ông Hawass tuyên bố, sẽ gửi một văn bản chính thức nhắc lại việc mượn pho tượng Nefertiti về Cairo. Bộ Văn hoá Ai Cập cho biết, sẽ có những thư chính thức tới Pháp, Đức, Anh và Mỹ để yêu cầu về việc cho mượn cổ vật có nguồn gốc từ Ai Cập trong một thời gian nhất định. Ông Hawass cũng cảnh báo thêm: "Nếu Bảo tàng hợp tác với chúng tôi, sau đó chúng tôi sẽ có quan hệ và hợp tác tốt với họ, dựa trên nguyên tắc khoa học cùng có lợi, nếu không sẽ có những cuộc tẩy chay".

(Theo Tin tức thế giới)

V.H

Trung bày xác ướp Ai Cập và đồ tùy táng tại Bảo tàng Louvre, Pháp - Ảnh: H.N